

III. ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΓΗ ΣΤΟΥΣ ΟΘΩΜΑΝΟΥΣ

1. Εξάπλωση των Τούρκων και τελευταίες προσπάθειες για ανάσχεση

Όροι – κλειδιά

Αυτοκρατορία των Στενών – παιδομάζωμα – γενίτσαροι – γαζήδες – κατάληψη Καλλίπολης – μάχες Κοσσυφοπεδίου και Άγκυρας – σύνοδοι της Λυών και της Φεράρας-Φλωρεντίας – «ένωση» των Εκκλησιών

α. Η αδυναμία του Βυζαντίου

- Το Βυζαντινό κράτος, που ανασυστήθηκε από τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο (1261) γνώρισε μια τελευταία **αναλαμπή** (περίοδο ακμής) ως τα μέσα του 14ου αι.
- **Παράγοντες** που οδήγησαν στην **κατάλυση** (και διάλυση) της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας:
 - Εμφύλιοι πόλεμοι ➡ Οικονομική και στρατιωτική κατάρρευση
 - Υποτίμηση του νομίσματος
 - Αύξηση της φορολογίας ➡ Εξαθλίωση του λαού ➡ Επαναστάσεις λαού & μεσαίας τάξης
 - Μείωση της δύναμης του στρατού και στόλου
 - Πρόσληψη ξένων μισθοφόρων
- Η άλλοτε ισχυρή Βυζαντινή Αυτοκρατορία έγινε μια αδύναμη **Αυτοκρατορία των Στενών**. Εύκολα κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς.

β. Οι Οθωμανοί και οι κατακτήσεις τους

- Οι **Οθωμανοί** ήταν μια **ασιατική** φυλή νομάδων, της οικογένειας των Τούρκων.
- Μετανάστευσαν στην περιοχή της **Προύσας** στο τέλος του 13ου αιώνα.
- Πήραν το όνομά τους από τον ηγεμόνα τους (σουλτάνο) **Οθμάν ή Οσμάν**, ο οποίος τους οργάνωσε αρχικά.
- Εκμεταλλεύτηκαν την κατάργηση των ακριτών από το 1261 και οργανώθηκαν σύμφωνα με τον θεσμό των **Γαζήδων** (= μαχητών του Ισλάμ).
- Πολιόρκησαν τις ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας και τις εξανάγκασαν σε παράδοση.
- Κατέκτησαν σιγά σιγά όλη τη Μικρά Ασία.
- Η ανάγκη ενίσχυσης του στρατού των Οθωμανών οδήγησε στη στρατολόγηση χριστιανοπαίδων (**παιδομάζωμα**).
- Από τους χριστιανόπαιδες συγκροτήθηκε το σώμα των **γενιτσάρων** (= νέος στρατός).
- Στα μέσα του 14ου αι. πέρασαν στην Ευρώπη και κατέκτησαν την **Καλλίπολη** (1354).
- Στη **μάχη του Κοσσυφοπεδίου** (1389) οι Σέρβοι νικήθηκαν από τους Οθωμανούς και αναγνώρισαν την οθωμανική κυριαρχία.

γ. Προσπάθειες ανάσχεσης των Οθωμανών

- Στις αρχές του 15ου αι. οι Μογγόλοι νίκησαν τους Οθωμανούς (σουλτάνος Βαγιαζήτ) στη **μάχη της Άγκυρας** (1402).
- Η ήττα των Οθωμανών προκάλεσε κρίση στο Οθωμανικό κράτος και έδωσε **παράταση ζωής** στο Βυζαντινό κράτος.
- Το 1274 ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος, στην προσπάθειά του να βρει συμμάχους, συμμάχησε με τον πάπα της Ρώμης και είχαν προχωρήσει στην **ένωση των δύο Εκκλησιών** αναγνωρίζοντας το **πρωτείο** (= πρώτη θέση) του πάπα. Η ένωση είχε αποφασιστεί στη **σύνοδο της Λυών** (1274).
- Μια νέα προσπάθεια για αναζήτηση συμμάχων και τη σωτηρία του Βυζαντίου από τους Οθωμανούς έγινε με τη **σύνοδο της Φερράρας-Φλωρεντίας** (1438-1439), όπου αποφασίστηκε η **ανανέωση της ένωσης των δύο Εκκλησιών** και η **υποταγή** της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη Ρωμαιοκαθολική.
- Τα **αποτελέσματα** της Συνόδου της Φερράρας-Φλωρεντίας **δεν έγιναν δεκτά** από το μεγαλύτερο μέρος του λαού και της Εκκλησίας στο Βυζάντιο. Αντίθετα δίχασαν τους Βυζαντινούς οι οποίοι χωρίστηκαν σε **ενωτικούς** (= αυτούς που ήταν υπέρ της ένωσης των εκκλησιών) και **ανθενωτικούς** (= αυτούς που ήταν κατά της ένωσης των εκκλησιών).
- Η ένωση των δύο Εκκλησιών δεν είχε **πρακτικά κανένα αποτέλεσμα** στην άμυνα του Βυζαντίου απέναντι στους Οθωμανούς.

Ερωτήσεις

1. Σε ποιους παράγοντες οφείλεται η αποδυνάμωση του Βυζαντίου από τα μέσα του 14^{ου} αι. και μετά;
2. Ποιες προσπάθειες έκαναν οι Βυζαντινοί για να αντιμετωπίσουν τους κινδύνους που απειλούσαν την ύπαρξή τους;
3. Τι συνέπειες είχε η ένωση των δύο Εκκλησιών, που αποφασίστηκε στη σύνοδο της Φερράρας-Φλωρεντίας, για το Βυζάντιο;